

แก้คำตามเรื่องราวท่องเที่ยว กับ ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์



โดย *นลินสิริ นาคบัว

ม.ร.ว.ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ นิเทศศาสตร
ดุสิตบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจ-
บัณฑิตย เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ
และประสบการณ์มากมายในหลายสาขา ด้าน
การท่องเที่ยวก็เป็นเรื่องหนึ่งที่ท่านได้ทำงาน
เกี่ยวข้องมาหลายปี ไม่ว่าจะเป็น บริษัท การ
บินไทย จำกัด (มหาชน) สมาคมโรงแรมไทย
และหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงการที่ท่านเป็นนัก
เดินทาง เป็นผู้มีชื่อเสียงทางด้านอาหาร และ

เป็นเจ้าของรายการ "ครอบครัวจรัส" ที่รู้จัก
กันดีทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์

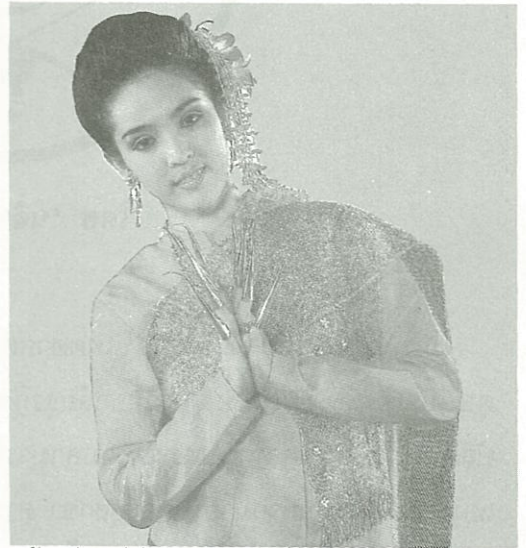
เนื่องในปี AMAZING THAILAND
1998-1999 จึงได้ขอความกรุณาจากท่าน ขอ
สัมภาษณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเมืองไทย
ตามความคิดเห็นของท่าน เป็นบทสัมภาษณ์
พิเศษ สำหรับผู้อ่าน "สุทธิปริทัศน์" โดยเฉพาะ
ดังจะขอนำเสนอต่อไปนี้

* อาจารย์ประจำ ภาควิชาการสื่อสารการตลาด คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย :
น.ม. (นิเทศศาสตรธุรกิจ) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย

ถาม จากประสบการณ์ในการเดินทางของท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศ ท่านเห็นว่าประเทศไทยมีจุดเด่นอย่างไร ในด้านการท่องเที่ยว

ตอบ ผมเป็นคนเดินทางมาเกือบจะตลอดชีวิต ได้เห็นบ้านเมืองร้อยเอ็ดเจ็ดย่านน้ำ ทั้งในเอเชียของเรา ในยุโรปและในอเมริกา ถามว่าเมืองไทยมีจุดเด่นทางการท่องเที่ยวอย่างไร พอจะตอบได้ว่า การท่องเที่ยวในเมืองไทยนั้น เรามีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากมายเหลือเกิน เพราะเราเป็นชาติที่มีความเจริญมาหลายร้อยปี ถ้านับตั้งแต่สมัยสุโขทัย ลงหลักปักฐานอย่างแท้จริงก็เป็นเวลาถึง ๗๐๐ ปีเศษแล้ว ประเพณีวัฒนธรรมของเรานั้น เป็นวัฒนธรรมที่อิทธิพลต่างชาติเข้ามาครอบงำน้อยมาก ยังมีวัฒนธรรมที่เป็นของไทยเราแท้ๆ อยู่หลายหนหลายแห่ง ไม่ว่าจะภาคไหน ทั้งเหนือได้ออกตกโบราณสถานและโบราณวัตถุก็บ่งชี้ไว้แล้วว่าเป็นบ้านเมืองที่เจริญ มีศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีที่เก่าแก่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าคลื่นวัฒนธรรมทางยุโรปจะเข้ามา ก็เป็นเฉพาะแต่คนหนุ่มคนสาวในยุคโลกาภิวัตน์ ส่วนคนที่อายุมากเลยวัยหนุ่มวัยสาวไปแล้ว เห็นว่าวัฒนธรรมตะวันตกนั้นเป็นการไหลบ่าเข้ามาเพียงชั่วครั้งชั่วคราว ไม่ยืนยาว เป็นแฟชั่นเท่านั้นเอง แต่เนื้อแท้ของเมืองไทยแล้ว เทศกาลต่างๆ นานาไม่ว่าจะภาคไหนของเมืองไทย ล้วนแต่เป็นเทศกาลที่น่าชม และน่าเข้าไปสัมผัสในบรรยากาศนั้นเป็นอย่างยิ่ง อย่างเช่น ทางภาค

เหนือ มีเทศกาลสงกรานต์ ทางอีสานมีการแห่เทียนพรรษาและมิงงานช้างที่สุรินทร์ ทางภาคใต้ก็มีงานบุญเดือนสิบ แล้วก็มิงงานชักพระอย่างที่สุราษฎร์ธานี้นั้นก็เป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยเรามีจุดเด่นทางด้านวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัส มาชม ได้เข้ามาร่วมในกิจกรรมนั้นๆ คนไทยเราเป็นคนที่ยิ้มแย้มแจ่มใส อย่างที่เขาเรียกว่า“ยิ้มสยาม”หรือ“สยามเมืองยิ้ม” แต่เดี๋ยวนี้ ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจจะทำให้คนไทยหน้าบึ้งไปสักหน่อย แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อย ส่วนใหญ่ของประเทศแล้ว ยังยิ้มแย้มแจ่มใส เอื้อ



เพื่อเมื่อแผ่ต่ออาคันตุกะที่มาเยือนอยู่โดยตลอดครับ **นี่คือ จุดเด่นของเมืองไทย**

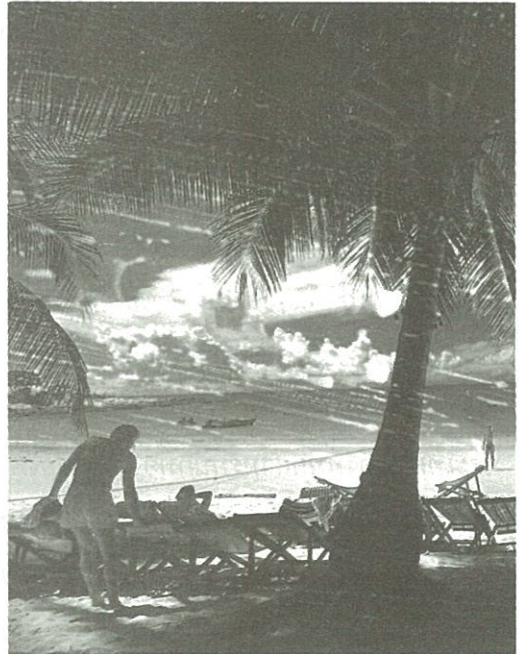
ถาม ในการเดินทางท่องเที่ยว คิดว่ามีปัจจัยหลักที่ควรคำนึงถึงอย่างไรบ้าง

ตอบ ในการเดินทางท่องเที่ยว ผมจะไปพักที่โรงแรมเป็นประจำ สมัยที่ยังมีเงินทองน้อยอยู่ แล้วก็ร่างกายยังกระชุ่มกระชวยอยู่ ก็พักที่พัก

ซึ่งราคาไม่แพง เหมาะสมกับอัตราของตัวเอง
ค่าโหนดอนนั้น ลำบากลำบากเล็กน้อยหนึ่ง ไม่
สะดวกสบายอะไรเล็กน้อยหนึ่ง ก็ทนได้ แต่พอ
อายุมากขึ้น ก็ต้องการความสบายความสะดวก
เพิ่มขึ้นตามสังขารที่ร่วงโรย เพราะฉะนั้น ผม
เห็นว่าที่อยู่ที่ดีกว่าที่ที่เดียว ถ้าเราจะไป
เมืองไหนก็ตาม ที่อยู่นี้เราต้องเลือกหาให้พอ
เหมาะสมกับงบประมาณในกระเป๋าของเรา
รวมทั้งที่กินด้วย

ที่อยู่ในเมืองนอกนั้น แม้จะราคาถูก นี้
ผมพูดถึงเมืองฝรั่งเศสครับ มาตรฐานที่พักของ
เขาจะสะอาดสะอาด ไม่เหมือนโรงแรมของไทย
ในต่างจังหวัด ซึ่งจะคิดทุกอย่างทุกอย่างที่จะ
ประหยัด อย่างเช่นผ้าปูที่นอนนั้น ก็จะไม่
เปลี่ยนทุกวันเหมือนอย่างที่ยุโรป ผ้าห่มบางทีก็
เป็นผ้าห่มที่ห่มกันร้อยคนพันคน ถึงแม้ว่าจะมี
ปลอกสวมใส่อย่างบางโรงแรม ก็ไม่มีการซัก
ปลอก ทำให้ผ้าห่มซึ่งห่มกันมาไม่รู้จะเท่าไร
ซีเหี่ยวซีโคลงจับกันอยู่อย่างนั้น จนมีกลิ่นไม่พึง
ประสงค์ ทำให้บางคนฝันไปว่ากำลังนอนอยู่กับ
สุนัขซีเรื้อน เรื่องที่อยู่ของเรานั้นจะต้องเน้น
หนักชะก่อน เป็นปัจจัยที่เราจะต้องคำนึงถึง
เป็นปัจจัยหลัก ขอให้สะอาด สะดวก แค่นี้ก็พอ

ส่วนที่กินนั้น พวกฝรั่งบางคนต้องการ
ที่จะทดลองอาหารไทย เขาก็มาทดลองอาหาร
ไทย โดยเฉพาะคนฝรั่งเศส คนอิตาลี
สามารถที่จะกินของที่มิกระเทียม มีของเผ็ดๆ
ของเราได้อย่างสบาย เพราะเขาเป็นชาติที่กิน
กระเทียม



ส่วนที่เดียวของเรานั้น มันหลากหลายเหลือเกิน
ไม่ว่าจะเป็นน้ำตก ทะเล ภูเขา ของเรามีพร้อม
หมด ที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ให้มาเป็นทรัพยากร
การท่องเที่ยว อย่างทะเลที่สมุยที่ภูเก็ตนั้น ลือ
เลื่องกันไปอยู่ในจุดท่องเที่ยวของโลกแล้วถ้า
มาถึงเมืองไทย ถ้าจะไปทะเล ต้องไปที่ภูเก็ต
อันดับ ๑ อันดับ ๒ นั่นคือ เกาะสมุย ที่มีทราย
ขาวราวกับแป้งฝุ่น เขาโฆษณากันอย่างนี้ แล้วก็
สิ่งที่ขาดไม่ได้ จะต้องขึ้นไปเชียงใหม่ให้ได้
สถานที่ท่องเที่ยวของเรานั้นเป็นสิ่งสำคัญมากที่
เดียว ขออย่างเดียวเท่านั้น ขอให้เน้นในเรื่อง
ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ถ้าทางราชการ
ทำได้อย่างนี้ นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัย ไม่
มีคนมาตีสั่งวิงวาทัดมุด คนเขาก็อยากจะมา
ถ้าเราอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว
ได้จนครบบริบูรณ์ ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูด
ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนเมืองไทยเป็นอันมาก

ถาม มาตรฐานเรื่องที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวในเมืองไทย ควรเป็นอย่างไร

ตอบ พูดถึงมาตรฐานของที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวในเมืองไทย มีอยู่มากมายหลายแห่ง สนนราคาก็ถูกกว่าที่อื่นเป็นอันมาก แม้กระทั่งโรงแรมใหญ่ๆ ที่ได้อันดับหนึ่งของโลก อย่างโรงแรมโอเรียนเต็ล สนนราคาค่าห้องยังถูกกว่าโรงแรมชั้นเดียวกัน คือ โรงแรมหกดาวในต่างประเทศ เรื่องที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวของคนไทย ต้องการที่อยู่ซึ่งสะอาด ปลอดภัย ไม่มีขโมยขโจร ส่วนเครื่องอำนวยความสะดวกให้ครบครันนั้น ไม่ค่อยคำนึงถึง ขอให้มีย่านนอนสบายๆ ยิ่งถ้ามีแอร์เย็นตลอดคืนก็จะยิ่งชอบความสะอาดนั้น ไม่พึงพิถีพิถันเท่ากับฝรั่ง น้ำอุ่นนั้นก็เช่นเดียวกัน ถ้าไปพักโรงแรมถูกๆ น้ำอุ่นก็ไม่มี แต่คนไทยนั้นก็ค่อนข้างที่อาบน้ำอุ่น นอกนั้นก็อาบน้ำเย็นกันทั้งสิ้นเลย จะพึงพาน้ำอุ่นก็ตอนหน้าหนาวเท่านั้นเอง

อีกเรื่องหนึ่งคือ ไฟฟ้า ต้องไม่ติดๆดับๆ อันนี้ เป็นปัญหาสำคัญของมาตรฐานที่

พัก เอาอย่างนี้ดีกว่าขนาดโรงแรม Amari Airport ซึ่งผมพักเป็นประจำเวลาจะเดินทางไปไหนมาไหนไปต่างประเทศ เพราะเครื่องบินออกตอนดึก ผมก็จะแวะไปพักก่อน จนกระทั่งเวลาสามทุ่มสี่ทุ่ม ถึงจะเดินเข้าไปขึ้นเครื่องบินที่ตรงนั้นทุกสิ่งทุกอย่างพร้อม แต่มีปัญหาไฟฟ้ามักจะดับ บางครั้งดับนาน เครื่องทำไฟสำรองของโรงแรมสามารถให้แต่เฉพาะความสว่างเป็นบางจุด แล้วก็ใช้สำหรับลิฟต์ แต่สำหรับเรื่องความเย็นไม่มี แล้วแขกจะไม่เดือดร้อนอย่างไรละครับ ตอนที่มียายุแล้วเสาไฟฟ้าล้ม หม้อแปลงระเบิดนั้น ก็ทำให้แขกเกิดความเดือดร้อน แล้วก็ปากต่อปาก เขาก็จะบอกว่า โอ๊ย ไฟฟ้าในเมืองไทย กำลังสบายๆอยู่ดีๆดับไปดื้อๆ

ผมเคยไปพักที่ท่าตอน ริเวอร์วิว ของคุณประคตเดช กัลยาณมิตร ที่นั่น ทั้งอำเภอแม่สายและอำเภอฝาง ไฟฟ้าเป็นอุปสรรคอย่างสำคัญ เพราะว่าบางครั้งดับกันครึ่งคืน ถ้าเป็นหน้าร้อนถึงแม้ว่าจะอยู่ริมแม่น้ำกกก็จริง แต่ก็



ร้อนระอุ แม้กระทั่งยามค่ำคืน ผมเคยเจอไฟดับ
ข้ามวันมาเสมอ จนกระทั่งนึกเบื่อหน่าย คน
ไทยยังเบื่อนะครับ แล้วนักท่องเที่ยวชาวต่าง
ชาติเขาจะเบื่อแค่ไหน บางคนขอเงินคืน ทางรี
สอร์ทก็มีการเปิดเบียร์ปลอบอกปลอบใจกันไป
ก็พอปะทะประทั้งได้ คลายความโมโหลงไปได้
บ้าง ในตอนหลังทางการไฟฟ้าภูมิภาคของเชียง
รายกับของอำเภอฝาง ได้ร่วมมือกันจัดบักเสา
วางสายจากแหล่งไฟฟ้าที่เชียงรายเข้ามา เข้า
ใจว่าร้อนนี้ไฟคงจะไม่ดับแล้ว

เรามีที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม มีที่พักที่ดี
มีที่กินที่เริ่ดอร่อย สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่าง
ชาติ เขาต้องการอยู่อย่างเดียว เมื่อเขาอยู่ใน
ห้องในห้าแล้ว ขอให้มันน้ำอุ่นอาบ ขอให้มันที่
นอนสะอาดๆ และมีเครื่องปรับอากาศที่ให้
ความเย็นฉ่ำ นอนหลับสบายตลอดทั้งคืน นี่
แหละครับ ไฟฟ้าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยว
ที่เข้ามาในเมืองไทย

ถาม สถานที่ท่องเที่ยวในเมืองไทยที่ท่าน
ชอบ

ตอบ ทางเหนือผมชอบเชียงใหม่ เชียงราย
ลำปาง ทางอีสานผมชอบนครพนม มุกดาหาร
ส่วนภาคกลางนั้นผมมักจะไปที่ลพบุรี เพราะว่า
ที่นี่มีของดีหลายอย่าง แล้วสิ่งที่ผมชอบ คือ
ปลาร้าปลากะดี จากบ้านหมี่ที่หมักข้ามปี
แล้วเอามาทำปลาร้าดิบ เป็นปลาร้าที่สุกเพราะ
ว่าลวกน้ำเดือด เอาใส่ห่อใบตอง ย่างไฟจน
กระทั่งสุก แล้วถึงเอามาสับทั้งก้าง หมักข้าม
ปีนี้ก้างน้อยมาก แล้วจะได้รับประทานปลาร้า

สับอย่างเริ่ดอร่อย

ทางเหนือผมชอบไปเชียงใหม่ เพราะ
ว่าผมมีโรงงานน้ำแร่อยู่ที่บนเทือกเขาดอยสุเทพ
ที่ตำบลโป่งแยง สูงเหนือระดับน้ำทะเลประ
มาณ ๒,๙๐๐ ฟุต เป็นแหล่งน้ำแร่เย็นธรรมชาติ
ที่มีคุณภาพเดียวกับน้ำแร่ของฝรั่งเศส อย่าง
เอเวียง ส่วนที่เชียงรายก็ชอบแม่น้ำกก แล้วก็
ไปเที่ยวลำปาง ไปน้ำตกแจ้ซ้อน ไปรับประทาน
ไข่ต้มน้ำแร่ ซึ่งมีอุณหภูมิประมาณ ๙๒ องศา
เซลเซียส ต้ม ๑๕ นาที ไข่ขาวจะเป็นวุ้น แต่
ไม่แข็ง ไข่แดงเป็นยางมะตูม ต่อยออกมา
เหมือนกับไข่จะละเมิดอย่างไรรอย่างนั้นเลย แล้ว
ก็เอามายำแบบไข่จะละเมิด เริ่ดอร่อยอย่าง
ที่สุด แล้วเป็นการอนุรักษ์เต่าทะเลด้วย โดยที่
เราไม่กินไข่ของมัน แต่มากินไข่แจ้ซ้อน ซึ่งผม
ให้ชื่อว่าไข่เต่าแจ้ซ้อน ท่านไปลำปาง อย่าลืมนะ
ครับ ถ้าไปเที่ยวน้ำตกแจ้ซ้อน

ทางอีสานกินนครพนม มุกดาหาร ถ้า
อยากจะรับประทานปลาแม่น้ำโขง ตัวโตๆ
และไม่มีมลพิษ ไม่เหม็นโคลน อย่างปลาเนื้อ
อ่อนตัวเกือบเท่าแขนเด็ก เอามาหนึ่งกับผักจิ้มกับ
แจ่ว ไม่ว่าจะเป็นนครพนม หรือที่มุกดาหาร
อร่อยจนเรียกว่าหยุดไม่ได้ แม้กระทั่งปลาบึก
ซึ่งเป็นปลาตัวใหญ่มากเหลือเกิน ก็มีขายที่นคร
พนม

ส่วนทางภาคกลางผมบอกแล้วว่าชอบ
ไปลพบุรี แล้วก็ไปที่แถวๆสิงห์บุรี ไปกินกุ้ง
แม่น้ำที่ร้านทองชุบ ท่านจะเห็นได้ว่าผมไปไหน
มาไหนไม่พ้นเรื่องกิน เพราะว่าเรื่องกินเป็นเรื่อง

ใหญ่ไปเที่ยวเรื่องเล็ก ผมชอบกินและเที่ยว
เที่ยวตามหลัง เที่ยวนี้เราเห็นมามากมายเหลือ
เกิน อายุมาจนเลขเจ็ดขึ้นหน้านี้ เที่ยวอะไรก็ไม่
สนุก ยังอยากอยู่แต่อย่างเดียวเท่านั้น คือ กิน
เมื่อยังกินได้อยู่ก็สนุกกับการกิน เพราะฉะนั้น
สิ่งที่ผมชอบไปก็จะไปอย่างที่เราจะในมา เพราะ
มีอาหารอร่อย

ถาม ท่านคิดว่าในระดับท้องถิ่น แต่ละ
จังหวัดควรส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัด
ของคนอย่างไร

ตอบ ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมให้
คงอยู่ อย่าไปบิดเบือนตามวัฒนธรรมของท้อง
ถิ่นอื่น เอาวัฒนธรรมท้องถิ่นของตัวเองคงเป็น
เอกลักษณ์เอาไว้ อย่างเช่นที่สุรินทร์ เรือมอันเร
เป็นการร่ายรำที่เรียกว่า รำสาก ลักษณะของ
ทำรำนั้นอย่าไปเอาเฉพาะจากนาฏศิลป์กรม
ศิลป์ที่ไปเปิดสอนตามวิทยาลัยนาฏศิลป์ต่างๆ
ต้องรักษาเอกลักษณ์เรือมอันเรของเราไว้
จังหวัดที่เขาจำกันอย่าง มะลิบคง ลมพัด
มะพร้าวไหว ก็เป็นลักษณะที่โยกตัวอย่างสวย
งาม ประกอบกับดนตรีที่ทางนั้นเรียกว่า
กันตรึม จะเข้ากันเหมือนมีมนต์ขลัง ให้มอง
เห็นว่าเอกลักษณ์ของศิลปะท้องถิ่นยังมีอำนาจ
อย่างมหาศาล ที่จะสะกดให้ผู้ได้พบได้เห็นได้
ชม ต้องหยุดอยู่ที่นั่น แล้วก็มองดูด้วยความสน
ใจและประทับใจ อย่าไปเอาอย่างวัฒนธรรมที่
อื่น เรามีของดีอะไรของเรา เอาของนั้นออก
มาแสดง งานเทศกาลต่างๆ ก็เช่นเดียวกัน



ต้องจัดเป็นประเพณี อย่างเช่นงานพระเจดีย์
กลางน้ำ งานเทศกาลสงกรานต์ งานแห่เทียน
พรรษา เคยจัดอย่างไรขอให้จัดอย่างนั้น อย่า
ไปหัววันไหวตามวัฒนธรรมของท้องถิ่นอื่น
ตลอดจนวัฒนธรรมตะวันตก ขอให้รักษาเอาไว้
ของดินนี้เมื่อเราเอามาทำความสะอาด ขัดถู
เสียเล็กน้อย มันก็จะบ่งคุณค่าของมันมาเองไม่
จำเป็นจะต้องไปใส่ปะวะหล้ากำไลให้เสีย
สตางค์ไปเปล่าๆปล้ำๆ ของดินนี้มีคุณค่าของตัว
เอง นั่นคือ สิ่งที่ดีในท้องถิ่นของตัวเอง

ถาม สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในประเทศไทย
ยังมีจุดด้อยที่ควรปรับปรุงแก้ไขในด้านใด

ตอบ สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย มี
เรื่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข ที่เราได้พูดกันไ
ตั้งแต่ต้นแล้ว คือ ถนน ถนนที่เข้าแหล่งท่อง
เที่ยว บางที่ยังไม่สะดวกราบเรียบเท่าที่ควร ไฟ
ฟ้านี้เป็นปัจจัยสำคัญเหลือเกิน เป็นอุปสรรคใน
การอยู่ สำหรับที่พักเป็นอย่างดี เราต้องแก้ไข
ในเรื่องไฟฟ้าอย่าให้ดับๆติดๆ จะต้องมีไฟฟ้า
สม่ำเสมอ นอกเสียแต่ว่ามีพายุที่ช่วยไม่ได้

เรื่องนั้นนักท่องเที่ยวเขาก็จะรู้ว่ามันเป็นสิ่งซึ่งไม่คาดฝัน อย่างที่เรียกว่า unforeseen circumstance เมื่อเป็นเช่นนั้นเขาก็จะให้ภัย ความสะอาดต้องเน้นเป็นอย่างที่สุด ขอให้สะอาดห้องจะแคบอะไรก็ตาม แต่ที่หลับที่นอนต้องสะอาด ห้องน้ำห้องท่านั้นต้องสะอาด ผมเคยฟังคำกล่าวของท่านอดีตนายกรัฐมนตรีคุณธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งท่านเป็นองคมนตรีในปัจจุบัน ท่านเคยบอกไว้ว่าสำหรับห้องส้วมควรถือว่าต้องให้ความสำคัญอย่างที่สุด เพราะถ้าห้องส้วมสะอาดแล้ว ที่อื่นก็ต้องสะอาดตามไปด้วย ตามธรรมดาคนเรานึกว่า วันหนึ่งคนเราเข้าส้วมเพียงไม่กี่นาทีก็เลยไม่ให้ความสำคัญ แต่ท่านบอกว่าสำหรับโถส้วมต้องให้สะอาด เหมือนกับจานรับประทานข้าว ผมก็เห็นด้วยทุกประการ ไม่ต้องให้ถึงขนาดจานรับประทานข้าวห rokok ครับ ขอให้สะอาดปราศจาก รื้อรอยของความสกปรกเท่านั้นก็ใช้ได้แล้ว เรื่องนี้ ผมนิยมคนญี่ปุ่น ห้องส้วมตามร้านอาหารก็แคบมาก เขายังอุตสาหะมีของกระจุกกระจิม มีแจกันดอกไม้เล็ก ๆ เอาไปประดับประดา เขาให้ความสำคัญมากที่สุด สำหรับความสะอาดของห้องน้ำห้องส้วม ของเรายังไม่ค่อยได้คิดอย่างนี้

เรื่องความปลอดภัย ผมได้พูดไว้แล้วว่าเราจะต้องให้ความสำคัญ ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี แล้วก็เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มาถึงนักท่องเที่ยวชาวไทยด้วย ภาษานี้ว่าเป็นกำแพงอันใหญ่ในการสื่อความหมาย ภาษา

อังกฤษนั้น เราถือว่าเป็นภาษากลางของการท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในเมืองไทยนั้นมีหลายชาติหลายภาษาด้วยกัน และนักท่องเที่ยวที่เข้มาขึ้น เขาจะมาเป็นกลุ่มทัวร์ แต่ละทัวร์ก็สุดแล้วแต่ ๒๐ คน ๓๐ คน ๔๐ คน มีไกด์สำหรับพูดจาภาษาท้องถิ่น มีไกด์สำหรับพูดจากับนักท่องเที่ยวได้รู้เรื่อง สำหรับไกด์ต่างประเทศนั้น อาชีพไกด์ของเขาสงวนเอาไว้ เพราะพวกนักท่องเที่ยวต่างชาติมาถึง จะต้องใช้ไกด์ที่ได้รับใบประกาศนียบัตรมัคคุเทศก์ ถึงจะให้บริการได้

ถาม ในปี AMAZING THAILAND 1998-1999 ท่านคิดว่าคนไทยควรมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง

ตอบ ส่วนร่วมสำหรับปี AMAZING THAILAND ความจำเป็นบังคับให้เราต้องร่วม คือเที่ยวในเมืองไทยแทนไปเมืองนอก การเที่ยวในเมืองไทยเงินทองไม่รั่วไหลไปไหน เพราะว่าคนไทยไปเมืองนอก ตามสถิติที่ตรวจคนเข้าเมืองเก็บเอาไว้ สถิติคนไทยไปเมืองนอกกับบริษัททัวร์ลดลงไป ๔๐ เปอร์เซ็นต์ เหลือ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งไม่ใช่ไปเที่ยว แต่ไปประชุม ไปเรียน ไปทำงาน เอาเงินเข้าบ้านเมืองของเรา เพราะฉะนั้น เราก็เที่ยวในเมืองไทยของเราอย่างคำขวัญที่ว่า "ไทยช่วยไทย กินของไทย ใช้ของไทย เที่ยวเมืองไทย ร่วมใจประหยัด"

สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา เรามีส่วนร่วมที่จะจรรโลงปี AMAZING THAILAND ก็คือ

ถ้าเราอยู่ในฐานะที่จะแนะนำนักท่องเที่ยวได้ด้วยภาษาที่ไม่เป็นอุปสรรค ก็ทำหน้าที่ของท่านไป ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่าง ๆ นานา เรื่องนี้คนไทยเป็นอย่างนี้อยู่แล้ว นอกจากบางคนบางส่วนที่เป็นมิชชันนารี นั่นก็ต้องช่วยกันดูแลป้องกัน และให้เจ้าหน้าที่ที่ปราบปราม ไม่ให้เสียชื่อและขณะนี้ทางเจ้าหน้าที่ก็ได้ให้ความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับการหลอกลวง ตีชิง ปล้นทรัพย์ ข่มขืนอะไรเป็นอยู่ดีอยู่แล้ว ถ้าเราป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น บ้านเมืองของเราก็จะดีขึ้นทางด้านการท่องเที่ยว และด้านความปลอดภัย

ถาม จากที่ท่านได้พบปะกับชาวต่างชาติมากมาย คิดว่าชาวต่างชาติที่มาเมืองไทย ส่วนใหญ่ประทับใจอะไรมากที่สุด

ตอบ ในเมืองไทยเราได้เปรียบอยู่หลายอย่าง เพราะว่าความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยิ้มแย้มแจ่มใส คนไทยเราส่วนใหญ่ยังมีคุณสมบัติคนไทยอยู่อย่างเต็มบริบูรณ์ คนไทยมีลักษณะพิเศษที่ใครได้พบได้เห็นได้คบหาแล้ว จะรู้สึกประทับใจ ชนิดที่พาเขาไปแล้วพอถึงเวลากินข้าวต่างคนต่างเอามารับกัน หรือเรียกเก็บคนละบิล คนไทยไม่ทำครับ ถือว่าเป็นอนันตริยกรรม คนไทยต้องมีเงินกองกลาง เอาเงินมาลงขันรวมกันเข้า เวลาไปไหนมีหัวเบียดคอยจ่าย มันดูดีครับ อย่างนักท่องเที่ยวหรือเพื่อนของเราที่มาจากต่างประเทศ เรามีกัน ๒-๓ คน เราจะเลี้ยงเขา เราก็เอาเงินมากองรวมกัน แล้วก็ยก

ให้คนหนึ่งเป็นคนคอยจ่าย ก็จะเป็นความประทับใจของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง ว่าคนไทยเราน้ำใจกว้างขวางราวกับแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นอย่างนั้นครับ นี่ก็เป็นลักษณะที่ดี เป็นเอกลักษณ์ที่ดีของคนไทยเรา ขอให้รักษาเอาไว้ให้อยู่ยั่งยืนคู่กับเมืองไทยโดยตลอด

ถาม ท่านคิดว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย ควรให้ความสำคัญในด้านใดมากที่สุดและเป็นเพราะเหตุใด

ตอบ สำหรับการท่องเที่ยวในเมืองไทย อย่าไปตามฝรั่งเขามาก พวกไนท์คลับ ผับ มันไม่ใช่วิถีชีวิตของคนไทย อย่าไปให้ความสำคัญในเรื่องความบันเทิงแบบนี้ จะให้มีก็แค่บางส่วนสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบ อย่างเช่นที่พัทยา ป่าตอง เกาะพะงัน ก็เป็นในชุมชนเล็กๆ ไม่ได้ระบาดไปทั่ว อย่าไปเอาวัฒนธรรมของเขา ความบันเทิงของเขา เอาไปป้อนเขา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามานั้น ต้องการจะมาสัมผัสกับคนไทย วัฒนธรรมเก่าแก่ที่เราสั่งสมมา จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ไม่ใช่เอาของที่เรารู้จักว่า อบายมุขไปป้อนเขา ถ้าเป็นได้อย่างนี้เราให้ความสำคัญทางด้านงานเทศกาล ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นก็จะทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาได้พบเห็นในเมืองไทยของเราเกิดความประทับใจ บอกกันปากต่อปาก เป็นการโฆษณาอย่างดีที่สุด โดยที่ไม่ต้องเสียเงินค่าโฆษณาแต่ประการใด □□